

Slovo úvodem

Vážení přátelé, čtenáři Moderního včelaře, nedávno se k mé pozornosti dostala zpráva z internetové včelařské diskuse, v níž mě zaujala hlavně tato pasáž:

„Rozdíl mezi učitelem a odborníkem je ten, že učitel přednáší takřka vše a musel absolvovat školu a řadu zkoušek. Přednášející odborníky jmenuje Svaz a ti mohou přednášet pouze určité téma, ale ne vše, na rozdíl od učitelů.“

Tato krátká zpráva jednoho ze včelařů dokazuje, že ne všichni včelaři správně interpretují informace ze seznamu přednášejících, a to přesto, že je tento seznam zaveden řadu let. Seznam byl zpočátku založen právě pro podporu přednáškové činnosti, což se včelařům s jeho pomocí také v uplynulých letech dařilo. Někteří včelaři, jak je zřejmé i z výše uvedené zprávy, nerozumí například rozdílu mezi termíny učitel včelařství a přednášející odborník. Je to možná právě proto, že pravidla nejsou pevně stanovena, a tak je možný jejich libovolný výklad.

„Učitel včelařství“ je interní označení Českého svazu včelařů s působností pouze pro organizační složky svazu. Učitel včelařství je člověk, který podle vnitřních pravidel zájmové organizace ČSV absolvoval do roku 1977 kurz učitelů včelařství, později Ústřední včelařskou školu nebo ještě později dálkově včelařské učiliště v Nasavrkách vždy s řádnými zkouškami

nebo i obhajobou závěrečné seminární práce. Ostatní osoby v seznamu jsou přednášející odborníci, kteří vystudovali většinou biologické či biologicko-technické obory na vysokých školách, mají státní zkoušky a ve vztahu k apidologii mají odborné či vědecké znalosti. Často také absolvovali řadu dalších zkoušek, které jim umožňují vhléd do oboru v širších souvislostech. Může jít také o osoby, které studovaly některý z technických oborů a zabývají

se např. chemií či konstrukcí strojů a zařízení pomáhajících při chovu včel a zpracování včelích produktů. Usilují tedy o racionalizaci včelařské práce a techniky. V poslední době se do tohoto seznamu zařazují i další osoby, které nespĺňují výše uvedená kritéria. Tento typ přednášejících je zvykem označovat za lektory.

Není však důležité, aby přednášející, kteří mají včelařům skutečně co sdělit a tito je rádi vyslechnou, byli od sebe nějak zvlášť odlišováni. Pro potřeby včelařů plně postačí seznam přednášejících, který by však měl být formální. Mělo by jít v principu o informativní seznam. Takový by pomáhal včelařům najít přednášející schopné a ochotné provádět přednášky a přitom je neomezovat, pokud by si chtěli pozvat odborníka nezařazeného do seznamu. Neboť jsou to právě včelaři v organizacích, kteří musejí zajistit mnoho věcí, aby se přednáška mohla uskutečnit. Zajišťují sál se vším, co k tomu patří (teplo, světlo, zatemnění, vizuální techniku, občerstvení apod.). Zajišťují propagaci akce, formální záležitosti týkající se smluv s přednášejícími atd. Nejen, že tohle vše něco stojí a včelaři musejí na tyto akce získat prostředky, ale vyžaduje to poměrně dost času. Obvykle jen pár dobrovolníků, kteří jsou pro věc nadšení, vše zajistí bez nároků na finanční odměnu. A za to vše jsou pak včelaři odkázáni na limitovaný seznam předem vybraných přednášejících. Proč? Není čas přehodnotit tato pravidla? Potřebujeme je vlastně?

Před několika lety mi přišel ze sekretariátu ústředí ČSV jmenovací dopis na přednášejícího odborníka, bez jakéhokoliv předchozího kontaktování mé osoby. Jako kdyby snad zájmové sdružení bylo způsobilé k určení, kdo je a kdo není odborníkem. Bylo mi v dopise popřáno mnoho odpřednášených hodin. Trochu mě to zaskočilo, protože vedle několika set hodin ročně, kdy učím profesně včelařství na Mendelově univerzitě v Brně a v posledních několika letech i v nasavrkém učilišti, se další navýšení odučených hodin zdálo jako neúnosné. Jako člen svazu jsem to vnímal jako mechanické obvyklé konání úředníka, a proto jsem nic nenamítal. Zcela nevhodná situace by však nastala, kdybychom takto zaslali „jmenovací dopis“ například některému z univerzitních profesorů, kterého bychom žádali o laskavost provádění přednášek pro včelaře. Zaslát mu

jmenovací dopis na přednášejícího odborníka takovým způsobem by tak působilo z naší strany přinejmenším trapně. Proto napříště vynechejme alespoň tyto okázalé „jmenovací“ dopisy a zařazení provedme pouze v rámci interní agendy svazu.

Člověk buď je, a nebo není vhodný přednášející a nejlépe to poznají ti, kteří si chtějí daného přednášejícího pozvat.

Jisté problémy vznikají v situacích, kdy by si včelaři rádi pozvali osobu, která není v seznamu, ale má jim co říci. Jde například o zahraniční lektory, a to v době, kdy Evropská unie dává těmto výměnám přednost. Nebo lektory, jejichž zkušenosti, třeba ze zcela odlišného oboru, lze využít ve včelařství. Nebo jednorázové přednášky členů, kteří mají či přivezou ze zahraničí zajímavé zkušenosti, na jejichž téma by ráda některá organizace (či více organizací společně) ráda uspořádala třeba i jednorázovou přednášku.

A to jsem nezmínil peripetie, které vznikly studentům, kteří nastoupili do učiliště v Nasavrkách ve školním roce 2004/2005. Během studia jim bylo sděleno, že ačkoliv podepsali smlouvu o studiu s vědomím, že po složení zkoušek budou zařazení do seznamu přednášejících, v průběhu studia jim byla tato možnost odňata. Přitom v předchozích ročních tato možnost byla zachována. Z jakého důvodu došlo k této náhlé změně? Bylo by přednášejících mnoho? Nebo by byli nedostatečně kvalifikováni? To je v Nasavrkách výuka tak špatná? Ne, to jistě není! Vždyť zde učí učitelé a lektori, které si absolventi pochvalují. Kvalita výuky je tedy na úrovni spokojenosti absolventů. Proč nemohou nabyté zkušenosti šířit dál? Co za tím vězí? Argumenty, že je nutné mít předem schválený seznam přednášejících, aby se případně nemohly zneužít finanční prostředky z dotací, jsou přitom nesmyslné.

Stejná zneužití, použitá v těchto argumentacích, jsou možná i za současného stavu. Pro účely vyhovění vládnímu nařízení, kdy lze dotaci poskytnout jen tehdy, doloží-li žadatel, že přednášku provedl přednášející, kterého žadatel schválil, lze považovat rovněž každého takového, koho schválí výbor organizace. Oporu k tomuto tvrzení lze najít v zákoně 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Potřeba mít seznam tedy není přímo ve vládním nařízení ustanovena a už vůbec ne to, zda jde o „přednášejícího odborníka“ či „učitele včelařství“ a nebo lektora či zda přednáší „jen něco a nebo vše“. Témata si totiž každý před-

nášející volí sám podle svého uvážení a odbornosti.

A možná, že se ve svých úvahách pletu a problém je složitější ještě z jiného úhlu pohledu. Nic se však nemění na tom, že řada členů a často i celých organizací není spokojena se současným stavem. Rádi by v seznamech viděli i jiné další schopné přednášející osoby. Stěžují si na nejednotnost pravidel. Proto je zapotřebí otázku seznamu přednášejících zásadním způsobem přehodnotit a uvědomit si, jak jsou naše pravidla samolibá, direktivní a možná i diskriminující. Rozhodně by mělo být možné, aby zařazení nového přednáše-

jícího bylo pružnější, a ne tak úřednické a direktivní. Stanovme proto jednoznačná pravidla pro zařazování přednášejících. A nebo ještě jednodušeji – ponechme posouzení vhodnosti přednášejícího na výborech organizací. Jestliže chceme podpořit aktivitu organizací, na které musí být založen princip každého občanského sdružení, byl by to určitě krok tímto směrem. Přitom seznam by měl existovat nadále, aby i méně aktivní organizace měly možnost výběru přednášejících.

Antonín Přidal
šéfredaktor Moderního včelaře

Někteří mají pořádek a čisto II – roztoč útočí!

V minulém čísle jsem psal, že situace na Dobříšsku je vážná, nikoliv však zoufalá. Dnes musím konstatovat, že situace je velmi vážná a pro některé včelaře už přímo zoufalá. Netušil jsem, jakou rychlost dění vezme a jak rychle budou někteří mít „pořádek a čisto“.

V minulých týdnech se na mě obraceli včelaři, jestli nemám oddělek, že jim včely nedalekého nezodpovědného včelaře, který ještě nekrmí, vyloupily jejich včely. Nebo, že tam „museli něco stříkat“ a jim včely padly. Bohužel jsem musel tyto včelaře zarmoutit. Žádná otrava a ani vylupování nekrmenými včelstvy se nekonalo. Příčiny jsou jednoduché a příznání si jich dost bolí, ale je to nezbytné pro nápravu a poučení se pro příště. Už v minulém článku jsem zmiňoval, že komunikace mezi včelaři a jednotlivými ZO a dál na OV je zanedbatelná nebo žádná. Dost smutné zjištění v době, kdy už snad i všichni včelaři mají a používají mobilní telefony. Příčiny těchto loupeží? Roztoči a zase roztoči! Zanedbání léčení, reinvaze a nesledování spadu roztočů během sezony. Následné přemnožení roztoče kleštika včelího znamená přemnožení virů a to je ten největší problém, který nevidíme a pouhým okem nepoznáme.

Moje laická představa dalšího průběhu života včelstva: Včelstvo silně napadené viry se lidově řečeno zblázní a neví, co se s ním děje a co dělá. Včelstvo silně hučí, podobně jako když nemá matku, včely se vrhají na zásoby a vyle-

tuji ven a zase se vracejí. Strážkyně u česna jsou také zmatené a dají se do zásob, tohoto okamžiku využijí slídilky a přidají se. Loupež propuká velmi rychle a s neskutečnou zběsilostí všech včel. Během několika málo hodin je úl vyloupen a včely pryč. Pokud se těmto včelám podaří najít v okolí včelstvo na pokraji kolapsu, napadnou ho a loupež propuká s ještě větší intenzitou.

Zde bych uvedl příklad, který je vysledován mnou a našimi dvěma postiženými včelaři v časové posloupnosti. Uvádím dny a hodiny, nehodnotím, jen konstatuji průběh. Obrázek o správnosti zásahů si jistě udělá každý sám.

Je pátek ráno 24. srpna 8.15 hod. jsem v práci a zvoní telefon, zvedám ho. Ozývá se jeden včelař z naší organizace. Já ho nazývám Skleničkář (podle fumigace skleničkou). Oznamuje mi, že přivezl první dávku krmení a nemá komu dát. Ptám se, jak to? Vysvětluje, že ve středu 22. srpna uklidil medníky a připravil včelstva na krmení a dnes 24. tam včely nejsou, někdo tu něco stříkal. Říkám mu, že to je nejspíš varroáza. Pro jistotu volám okresní rostlinolékařskou správu, ti potvrzují mou domněnku – postřík to nebyl.

V 8.35 hod. píšu textovku souseďícímu včelaři, vím, že je doma, marodí: „Fando, 500 m od tebe padla Skleničkářova včelnice na varroázu a virózy. Zkontroluj spad a dění u svých včelstev.“ V 10.15 hod. přichází zpráva: „Pozoruji u jedněch loupež, dostal jsem

několik žihadel, jsou zlé, jdu je přikrýt plachtou.“ Je 12.20 hod. a přichází zpráva: „Nedá se to zastavit, po okolí a na ulici se povalují chomáčky včel. Ještě štěstí, že jsou lidé v práci, jinak by mě asi sousedi vystěhovali i se včelama.“ Odpoledne 16.15 volám příteli Františkovi, jak to dopadlo. Smutně odpovídá. „Včelstvo je vyloupené a včely pryč, jen jsem to mohl bezmocně pozorovat...“

Zdá se vám, že to není možné, aby včelstvo zkolabovalo za dva dny? Bohužel ano, je to možné. Dokazuje to naše zkušenost.

Něco podobného jsem ještě nečetl, a tak jsem považoval za prospěšné tuto zkušenost popsat pro další včelaře. Věřím, že časem budeme více hovořit a psát o zkušenostech ze včelařiny, a to i těch, kdy musíme přiznat, že se nám něco nepovedlo nebo jsme dokonce něco zanedbali. Ač jsem pravidelně dělal kontrolu spadu, musím i já připustit, že jedno včelstvo jsem také při jedné z prohlídek odepsal. Ano, trvalo to dva dny a „bylo vymalováno“. Závěrem bych rád upozornil, že úl po takto zaniklém včelstvu není dobré osadit včelami dřív, než uděláme dezinfekci a plásty vyvaříme. V opačném případě si připravíme pěkně horké chvílky. Včely do tohoto prostředí nechtějí, jsou zlé, bodají, nemluvě o roznášení infekcí na další včelstva.

Josef Horký, Dobříš
hitel.db@seznam.cz